

प्रदेश लोक सेवा आयोग, प्रदेश नं.२
प्रशासन सेवाका लेखा समूह, अधिकृत नवौ तहको खुला र अन्तर सेवा प्रतियोगितात्मक परीक्षाको लागि
पाठ्यक्रम

एवं परीक्षा योजना

यस पाठ्यक्रम योजनालाई तीन चरणमा विभाजन गरिएको छ :

प्रथम चरण :- लिखित परीक्षा (Written Examination)	पूर्णाङ्क :- २००
द्वितीय चरण : सक्षमता परीक्षण(Competency Test)	पूर्णाङ्क :- ३०
तृतीय चरण :-अन्तर्वार्ता (Interview)	पूर्णाङ्क :- ३०

प्रथम चरण :लिखित परीक्षा योजना (Written Examination Scheme)						
पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्नसंख्या × अङ्क	समय
प्रथम	प्रशासन र व्यवस्थापन	१००	४०	सैद्धान्तिक –तर्कयुक्त र विश्लेषणात्मक (Theoretical - Critical Analysis)	१ प्रश्न × १५ अङ्क	३ घण्टा
				समस्या समाधान (Problem Solving)	३ प्रश्न × २० अङ्क	
				मामिला विश्लेषण (Case Analysis)	१ प्रश्न × २५ अङ्क	
द्वितीय	सेवा सम्बन्धी	१००	४०	सैद्धान्तिक –तर्कयुक्त र विश्लेषणात्मक (Theoretical - Critical Analysis)	१ प्रश्न × १५ अङ्क	३ घण्टा
				समस्या समाधान (Problem Solving)	३ प्रश्न × २० अङ्क	
				मामिला विश्लेषण (Case Analysis)	१ प्रश्न × २५ अङ्क	
द्वितीय चरण : सक्षमता परीक्षण(Competency Test)						
विषय		पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली		समय	
In Basket Exercise		३०	लिखित अभ्यास (Written Exercise)		५० मिनेट	
तृतीय चरण :-अन्तर्वार्ता (Interview)						
विषय		पूर्णाङ्क	परीक्षा पणाली			
अन्तर्वार्ता(Interview)		३०	बोर्ड अन्तर्वार्ता(Board Interview)			

द्रष्टव्य :

- माथि परीक्षा योजनामा उल्लिखित प्रथम चरणका लिखित परीक्षामा **प्रथम पत्र – प्रशासन र व्यवस्थापन प्रशासन** : सामान्य प्रशासन, लेखा र राजश्व समूहहरुको लागि पाठ्यक्रमका विषयवस्तु एउटै हुनेछ। तर द्वितीयपत्र – सेवा/समूह विषयका पाठ्यक्रम सम्बन्धित सेवा/समूह अनुरूप फरक फरक हुनेछ।
- लिखित परीक्षाका माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुन सक्नेछ।

प्रदेश लोक सेवा आयोग, प्रदेश नं.२
प्रशासन सेवाका लेखा समूह, अधिकृत नवौ तहको खुला र अन्तर सेवा प्रतियोगितात्मक परीक्षाको लागि
पाठ्यक्रम

३. **प्रथम पत्र** : प्रशासन र व्यवस्थापन विषयको लिखित परीक्षा प्रशासन सेवाका लागि संयुक्त रूपमा एउटै प्रश्नपत्रबाट एकैदिन हुनेछ । तर द्वितीय पत्र सम्बन्धित सेवा/समूह अनुरूप फरक फरक विषयका लिखित परीक्षा सेवा/समूह अनुरूप अलग अलग दिन हुनेछ ।
४. लिखित परीक्षाका माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुन सक्नेछ ।
५. प्रथम र द्वितीय पत्रको लिखित परीक्षा अलग अलग दिनमा हुनेछ ।
६. लिखित परीक्षामा यथासम्भव पाठ्यक्रमका सबै एकाइबाट प्रश्नहरू सोधिनेछ साथै परीक्षा योजनामा उल्लेख भए बमोजिमको सैद्धान्तिक-तर्कयुक्त र विश्लेषणात्मक, समस्या समाधान र मामिला विश्लेषणका प्रश्नहरू पाठ्यक्रमको जुनसुकै एकाइबाट पनि सोध्न सकिनेछ ।
७. प्रत्येक पत्र/विषयका प्रत्येक प्रश्नको लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन् । परीक्षार्थीले प्रत्येक प्रश्नको उत्तर छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ ।
८. यस पाठ्यक्रम योजना अन्तर्गतका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जेसुकै लेखिएका भए तापनि पाठ्यक्रममा परेका कानून, ऐन, नियम तथा नीतिहरू परीक्षाका मिति भन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भइ हटाईएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकोलाई यस पाठ्यक्रममा परेका सम्झनु पर्दछ ।
९. प्रथम चरणको परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको परीक्षामा सम्मिलित गराइनेछ । साथ द्वितीय चरणको परीक्षामा सहभागी भएपछि मात्र तृतीय चरणको परीक्षामा सम्मिलित गराइनेछ ।
१०. पाठ्यक्रम लागु मिति : २०७८।०२।२६ गते देखि

प्रथम पत्र: प्रशासन र व्यवस्थापन

१. राज्य र सरकार
 - १.१ नेपालका वर्तमान संविधान, नेपालमा संवैधानिक विकास र त्यसका विश्लेषणात्मक समीक्षा
 - १.२ राज्य शक्तिका बाँडफाँड, शक्ति पृथकीकरण र शक्ति सन्तुलन : नेपालमा यसका अभ्यास
 - १.३ सरकारका कार्यक्षेत्र र भूमिका
 - १.४ संघीय प्रणाली र नेपालमा संघीय शासन व्यवस्था
 - १.५ संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको भूमिका, जिम्मेवारी र कार्यहरु
 - १.६ अन्तर सरकार व्यवस्थापन (Inter-Governmental Management -IGM)
 - १.७ संघीय, प्रदेश र स्थानीय तहका व्यवस्थापिकाका संरचना र कार्यप्रणाली
 - १.८ संसद, संसदीय समिति र संवैधानिक निकायहरु बीचका अन्तरसम्बन्ध
 - १.९ लोकतन्त्रका मूल्यहरु र नेपालमा यसका अवस्था
 - १.१० प्रतिनिधित्वको सिद्धान्त, निर्वाचन प्रणालीका प्रकार (Types of Electoral System) र निर्वाचन चक्र
 - १.११ निर्वाचन व्यवस्थापन, निर्वाचन विवाद निरूपण, निर्वाचन क्षेत्र निर्धारण र राजनीतिक वित्त
२. सार्वजनिक प्रशासन र व्यवस्थापन (Public Administration & Management)
 - २.१ मानव पूँजी व्यवस्थापन (Human Capital Management)
 - २.२ संगठनात्मक स्वरूप (Organizational Structure)
 - २.३ कर्मचारी प्रशासनका विविध पक्षहरु
 - २.४ नेपालका निजामती सेवा : वर्तमान अवस्था र भविष्यका स्वरूप
 - २.५ प्रदेश नं.२, प्रदेश निजामती सेवा : वर्तमान अवस्था र भविष्यका स्वरूप
 - २.६ राजनीति र प्रशासनका अन्तरसम्बन्ध
 - २.७ नेपालका सार्वजनिक प्रशासन: सुधारका प्रयास एवं चुनौती
 - २.८ व्यवस्थापनका अवधारणा, सिद्धान्त र नवीनतम प्रवृत्तिहरु
 - २.९ व्यवस्थापनका विभिन्न पक्षहरु : नेतृत्व, उत्प्रेरणा, मनोबल (Morale), निर्णय प्रक्रिया, संगठनात्मक व्यवहार(Organizational Behaviour) र कार्य संस्कृति (Work Culture)
 - २.१० प्रकोप/विपद व्यवस्थापन (Disaster Management), परिवर्तन व्यवस्थापन (Management of Change), संकट व्यवस्थापन (Crisis Management), विवाद व्यवस्थापन/समाधान (Conflict Management), वार्ता तथा सम्झौता गन सीपहरु (Negotiation & Agreement Skills)
 - २.११ सार्वजनिक नीति तर्जुमा, कार्यान्वयन र मूल्यांकन
 - २.१२ संघ, प्रदेश र स्थानीय निजामती सेवा बीचको अन्तरसम्बन्ध र समन्वय
३. विकासका आयाम र पक्षहरु (Dimensions & Aspects of Development)
 - ३.१ विकास : अवधारणा र नवीनतम उपागम (Recent Approaches)
 - ३.२ विकासका आयामहरु (Dimensions of Development) : दिगा विकास (Sustainable Development), समावेशी विकास (Inclusive Development), सहभागितामूलक विकास (Participatory Development), गरीबी निवारण(Poverty Alleviation), लैङ्गिक सवाल (Gender Issues), जलवायु परिवर्तन (Climate Change), सार्वजनिक निजी साझेदारी (Public Private Partnership), विश्वव्यापीकरण, आर्थिक उदारीकरण र निजीकरण (Globalization, Economic Liberalization and Privatization)

वैदेशिक लगानी नीति

- ३.४ योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन एवं मूल्यांकन प्रक्रिया
- ३.५ आयोजना/परियोजना तर्जुमा र व्यवस्थापन (Project Planning and Management)
- ३.६ विकास सहयोग नीति (Development Co-operation Policy)

४. अर्थ व्यवस्था र सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापन

- ४.१ विश्व अर्थ व्यवस्थाका स्वरूप र प्रवृत्ति (Global Economy: Structure and Trends) र नेपालका अर्थतन्त्र
- ४.२ अर्थतन्त्रसँग सम्बद्ध योजना, स्रोत/साधनहरूका परिचालन, आर्थिक वृद्धि, विकास तथा रोजगारी
- ४.३ वित्त व्यवस्थापन (सार्वजनिक आय, सार्वजनिक खच र सार्वजनिक ऋण)
- ४.४ संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको आर्थिक काय प्रणाली
- ४.५ राजस्वका सैद्धान्तिक अवधारणा र परिचालन
- ४.६ बजेटका सैद्धान्तिक पक्ष तथा बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन र मूल्यांकन प्रक्रिया
- ४.७ वित्त नीति र मौद्रिक नीति (Fiscal and Monetary Policy)
- ४.८ सार्वजनिक खरीद र यस सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था
- ४.९ अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरण, अनुदान तथा राजस्व बाँडफाँड र ऋण व्यवस्थापन
- ४.१० नेपालमा सरकारी लेखा प्रणाली र लेखा परीक्षण प्रणाली
- ४.११ सार्वजनिक वित्तीय उत्तरदायित्व र जिम्मेवारी

५. सार्वजनिक सेवा प्रवाह व्यवस्थापन र विविध

- ५.१ सार्वजनिक सेवा प्रवाह प्रणाली, सेवाका प्रारूप निर्माण र व्यवस्थापन (Service Design and Management), सेवा प्रवाह गर्ने माध्यमहरू (Service Delivery Mechanism) र बैकल्पिक आयामहरू
- ५.२ सेवा प्रवाहमा एजेन्सीकरण (Agencification) र अर्ध- बजारीकरण (Quasi-marketization)
- ५.३ सुशासन, सदाचार, नैतिकता र व्यवसायिकता
- ५.४ सूचनाका हक र पारदर्शिता (Transparency)
- ५.५ सम्पत्ति शुद्धिकरण (Money Laundering) र भ्रष्टाचार निवारण
- ५.६ जनसंख्याका वनोट र यसका विविध पक्षहरू
- ५.७ समावेशीकरणका विविध रूपहरू
- ५.८ सामाजिक न्याय, सामाजिक सुरक्षा र सामाजिक संरक्षण
- ५.९ नागरिक शिक्षा र विकास
- ५.१० ट्रेड यूनियन (Trade Union) र सामुहिक सौदावाजी (Collective Bargaining)
- ५.११ नेपालका अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध, छिमेक सम्बन्ध, आर्थिक कूटनीति (Economic Diplomacy) र अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा नेपालका प्रतिनिधित्व (Representation) तथा भूमिका
- ५.१२ राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय महत्वका समसामयिक मामिलाहरू

द्वितीय पत्र: सेवा सम्बन्धी

१. नेपाल सरकारका आर्थिक, मौद्रिक र वित्त व्यवस्थापन सम्बन्धी नीतिहरू र त्यसका कार्यान्वयन
 - १.१. नेपालका अर्थतन्त्रको बनावट, कुल ग्राहस्थ उत्पादन सम्बन्धी पक्षहरू
 - १.२. आर्थिक, मौद्रिक तथा वित्त नीतिहरू
 - १.३. आन्तरिक तथा बाह्य स्रोत परिचालन वैदेशिक व्यवस्था
 - १.४. वित्तीय अनुगमन तथा मूल्याङ्कन व्यवस्था
 - १.५. नेपालमा संघीय, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारका आर्थिक काय प्रणाली सम्बन्धी संवैधानिक व्यवस्था
२. नीति, योजना, कार्यक्रम तथा बजेट प्रणाली र नेपालमा यसका प्रयोग
 - २.१. नीति, योजना, कार्यक्रम तथा बजेट प्रणालीका विविध पक्षहरू
 - २.२. बजेटका सिद्धान्त र बजेटका विविध प्रकार
 - २.३. सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनका अवयवहरू र नवीन प्रयोगहरू
 - २.४. नेपालमा खातासूची (Charts of Accounts) प्रणालीका आवश्यकता तथा सरकारी वित्तीय तथ्यांक सम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय आवश्यकताका उपलब्धी
 - २.५. तीनैतहका सरकारका आर्थिक कार्यप्रणाली र राजस्व, अनुदान तथा रोयल्टी बाँडफाँड सम्बन्धी तहगत प्रवाह तथा संघ र प्रदेशबाट हुने अनुदान हस्तान्तरण सम्बन्धी व्यवस्था
 - २.६. तीनै तहका सरकारका बजेट निर्माण तथा बजेट सम्बन्धी खच मापदण्ड (Norms) तयारी र प्रयोगका अवस्था
 - २.७. बजेट तथा आयोजना अनुगमन तथा मूल्यांकनका प्रावधान र अनुगमन संयन्त्रका भूमिका
३. लेखा प्रणाली, लेखापरीक्षण तथा वित्तीय जवाफदेहिता र नेपालमा यसका प्रयोग
 - ३.१. लेखा प्रणाली : अर्थ, आवश्यकता, महत्व, आर्थिक कारोवारका विश्लेषण, लेखांकनका चरणहरू
 - ३.२. नेपाल सरकारको लेखा प्रणाली
 - ३.३. सार्वजनिक क्षेत्रमा प्रयोग गरिने लेखा प्रणाली: नगदमा आधारित लेखा प्रणाली, प्रोदभावी लेखा प्रणाली, प्रतिबद्धता लेखा प्रणाली, कोष लेखा प्रणाली तथा बजेट लेखा प्रणाली अथ आवश्यकता र उपयोगका अवस्था
 - ३.४. वित्तीय, लागत तथा व्यवस्थापकीय लेखा प्रणालीका आवश्यकता, महत्व, उपादेयता : उत्तरदायित्व लेखा प्रणाली (Responsibility Accounting) का अवयव, आवश्यकता र परिणाममुखी व्यवस्थापन प्रणाली
 - ३.५. लेखांकन तथा प्रतिवेदन सम्बन्धी लेखा ढाँचाका महालेखा परीक्षकका कार्यालयबाट स्वीकृत फारामहरू
 - ३.६. लेखा परीक्षणका अर्थ, आवश्यकता, महत्व, आधारभूत सिद्धान्त र प्रकार
 - ३.७. लेखापरीक्षण सम्बन्धी संवैधानिक एव कानूनी आधारहरू
 - ३.८. आन्तरिक तथा अन्तिम लेखापरीक्षण
 - ३.९. नेपालमा व्यवस्थापकीय, Concurrent, Risk Base, कार्यमूलक लेखापरीक्षणका महत्व, प्रयोग र कार्यान्वयनका अवस्था
 - ३.१०. वित्तीय जोखिम (Fiduciary Risk) तथा आर्थिक अनुशासनको सन्दर्भमा लेखापरीक्षणका भूमिका, हालसम्मका प्रवृत्ति र कार्यान्वयन समिक्षा
 - ३.११. आर्थिक उत्तरदायित्व परीक्षणका आन्तरिक र बाह्य निकायहरू तथा कार्यान्वयन अवस्था
 - ३.१२. बेरजुका प्रकार, प्रवृत्ति र वित्तीय व्यवस्थापनका समग पक्षका कार्यान्वयन अवस्था तथा सुधारका उपायहरू
 - ३.१३. लेखापरीक्षण तथा सार्वजनिक सुनवाई, सामाजिक तथा जनलेखापरीक्षण (Social and Public Audit) का सम्बन्ध र आवश्यकता

प्रदेश लोक सेवा आयोग, प्रदेश नं. २
प्रशासन सेवा, लेखा समूह, अधिकृत नवौं तहको खुला र अन्तर सेवा प्रतियोगितात्मक परीक्षाको लागि
पाठ्यक्रम

- ३.१४. सार्वजनिक खच तथा वित्तीय उत्तरदायित्व (Public Expenditure and Financial Accountability-PEFA) सम्बन्धी परिसूचकहरु सम्बन्धी सामान्य ज्ञान तथा हालसम्म भएका पेफा मूल्यांकन प्रतिवेदन, मूल्यांकन गन तरिका सम्बन्धी ज्ञान
- ३.१५. नेपालमा आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी विविध पक्षहरु
 - ३.१५.१. नेपाल सरकारका आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी कार्यका जिम्मेवारी र जवाफदेहीता पालना तथा प्रचलन (Compliance and Enforcement) सम्बन्धी व्यवस्था
 - ३.१५.२. नेपालका आर्थिक प्रशासनसँग सम्बन्धित संगठनात्मक तथा संस्थागत संरचना र निकायहरुका भूमिका तथा हालको कार्यान्वयन स्थिति
 - ३.१५.३. नेपालका सार्वजनिक खरिद प्रणाली र यसका वर्तमान अवस्था
४. वैदेशिक सहायतामा संचालित आयोजनाको वित्तीय व्यवस्थापनसम्बन्धी व्यवस्था
 - ४.१. वैदेशिक सहायता (ऋण तथा अनुदान) मा संचालित कार्यक्रम तथा आयोजनाहरुका कार्यक्रम तथा क्रियाकलाप निर्धारण तथा तर्जुमा प्रकृया
 - ४.२. कार्यक्रम तथा आयोजनामा वैदेशिक सहायता प्राप्त गन चरणहरु तथा कार्यान्वयन गर्दा ध्यान दिनुपर्ने पक्ष र वैदेशिक सहायताको प्रकार, भुक्तानी, लेखांकन तथा प्रतिवेदन गर्नुपर्ने प्रावधानहरु
 - ४.३. वैदेशिक सहायताका आयोजनाहरुमा कोषपूर्ति कोष (Imprest Fund) तथा डेजीगनेटेड कोष (Designated Fund), सोधभर्ना तथा कोषपूर्ति (Reimbursement and Replenishment), शोधन भौचर (Disbursement Voucher) सम्बन्धी प्रावधान, आवश्यकता, परिचालन र नेपालमा यसका कार्यान्वयनका अवस्था
 - ४.४. वैदेशिक सहायता प्रदान गन द्विपक्षीय तथा बहुपक्षीय (Bilateral and Multilateral) अन्तर्राष्ट्रिय विकास तथा वित्तीय र द्विपक्षीय संस्थाहरु - विश्व बैंक, एशियाली विकास बैंक, यूरोपियन यूनियन, अमेरिकी सहयोग नियोग, जापान, अन्तर्राष्ट्रिय वित्तीय संस्था र अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषको वैदेशिक सहयोग सम्बन्धी भूमिका र कार्यान्वयन स्थिति
५. लेखामान तथा नेपालमा सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान सम्बन्धी व्यवस्था र नेपालको वित्तीय व्यवस्थापनमा विधुतीय सूचना प्रणालीको प्रयोग तथा कार्यान्वयनको अवस्था
 - ५.१. लेखामानको अर्थ आवश्यकता महत्व र उपादेयता
 - ५.२. नेपाल लेखामान (Nepal Accounting Standard-NAS)
 - ५.३. नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (Nepal Public Sector Accounting Standard-NPSAS)
 - ५.४. नेपाल वित्तीय प्रतिवेदन प्रणाली (Nepal Financial Reporting System- NFRS)
 - ५.५. नेपाल लेखापरीक्षणमान (Nepal Auditing Standard-NAS)
 - ५.६. लेखामान तथा लेखापरीक्षणमानको सन्दर्भमा नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्टस संस्था, नेपाल लेखामान बोर्ड, अर्थ मन्त्रालय, महालेखा नियन्त्रक कार्यालयका भूमिका
 - ५.७. नेपालमा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका राजस्व, अनुदान, बजेट तर्जुमा, निकासा, प्रतिवेदनमा सूचना प्रविधिका प्रयोग, चुनौती र सुधारका क्षेत्रहरु
 - ५.८. प्रदेश नं. २, लेखा सम्बन्धी ऐन, नियमावली, नीति र निर्देशिकाहरु